

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2
an 9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaiet bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 30 Noemvrie 1907.****Numărul 47.**

Rogăm pe On. Cetitori, cari să află încă în restanță cu prețul de abonament al „Unirii” de pe anul acesta, cum și de pe anii trecuți, să binevoiască a-l achită, căci anul e pe sfârșit și foaia are lipse multe și arzătoare.

ADMINISTRAȚIUNEA.**SPRE CASĂ.**

Din America vin vești din ce în ce mai triste despre frații noștri emigrați. Sute și mii de oameni au rămas fără lucru, căci număratoase fabrici au sistat munca.

Greutățile traiului de aici au mânăat peste hotară atâtea zeci de mii de oameni. Au plecat cu nădejdea unui viitor mai bun, cu posibilitatea unei agonisiri mai bogate. Unii din ei au reușit să adune niște bani, chiar sume frumoșele au trimis spre fructificare băncilor noastre. Alții necăpătând lucru, au tângit de pe o zi pe alta, muncind pe apucate, pentru a nu muri de foame, cu singurul gând de a-și aduna filer lângă filer pentru ca să poată face seamă de bani necesari pentru întoarcerea acasă.

Erau întoarceri sporadice aceste, de aceea nu au o importanță mai mare, după cum nu aveau nici emigrările până ce nu s'au făcut în masse. De vre-o lună două în coace însă, lucrul s'a schimbat cu totul. Cei ce se reintorc acum din America nu mai sunt în număr neînsemnat ci sunt sute și mii, zeci și sute de mii.

Un argument destul de convingător pentruca poporul nostru să nu-și mai facă iluzii deșerte pe tema emigrării în America ori aiurea, căci vedem bine că mulți dintre cei emigrați, în afară de primejdia cu care au făcut drumul cel lung

și au lucrat munca cea mai grea, s'au reintors încă mai săraci de cum plecaseră de acasă.

America își zăvorește și ea granița împotriva șuivoiului imigrator; număratoase fabrici, unde munciau zeci de mii de oameni, au sistat munca. Au rămas astfel pe stradă o mulțime de nenorociți, cari erau cu toții străini. De ai lor s'au îngrijit Americanii fără îndoială, dându-le altă aplicare, dar cine le putea cere să le dea și străinilor, când datori erau de a se îngriji mai întâi de ai lor, și numai pe urmă și de ceilalți?

Prea marea aglomerare de brațe muncitoare au pricinuit desechilibrări economice și într'o parte și în alta.

La noi, ne-am pomenit de-o data fără muncitorime, ne-am pomenit că munca acestora se urcă în proporții uimitoare. Curentul acestei urcări de preț se resimte în toate păturele sociale, formând unul din motivele principale a crizei financiare de astăzi.

În America, aglomerarea prea mare a muncitorilor a avut drept rezultat scoborârea valorii și a productelor și a muncii însăși. Și când produsele au atins maximul, când munca eră de prisos pe câțiva ani cel puțin, proprietarul fabricii a ajuns la convicția, că nu mai are senz să hrănească atâta muncitorime până nu-și va desface măcar o parte bunisoară din produsele înmagăzinate.

Știrile mai nouă anunță, că numărul emigranților, cari se reintorc în Ungaria e de o jumătate de milion. Guvernul ar fi și luat dispoziții pentru plasarea lor pe la fabricile din patrie ori la altă muncă, trimițind un comisar la Fiume, pentru a-i aplică pe toți, cari au voie de muncă.

Noi credem, că reintoarcerea aceasta în țară în măsură așa de

mare nu poate să aibă decât urmări bune. Întâi constitue un puternic preservativ pentru șuivoiul emigrării, care în vremea din urmă își ajunsese maximul; al doilea va contribui la scăderea prețului muncii, câtă vreme țara are acum un plus de un jumătate milion de brațe muncitoare; al treilea va fi un imperativ memento pentru guvernul acesta și pentru cele viitoare, să se îngrijească de cu bună vreme de plasarea forțelor de muncă indigene.

Cei ce se reintorc acum, se reintorc aproape cu toții în condiții destul de triste. Puțini din ei vor avea bani agonisiți și foarte mulți vor avea numai spesele de drum. Reintorși în țară, ar trebui să aibă parte de o primire părințească. Să li să dea de lucru, să li să dea posibilitatea traiului.

Altcum n'am câștigat nimic. Cei reintorși după o tângire de câteva luni, vor luă iarăși calea pribegiei. Căci foamea își are și ea logica ei de fier.

E ușor să te vaieri prin gazete că țara rămâne pustie și că numărul emigranților crește pe zi ce merge, dar e greu bietului popor, care și-a luat în mână toiagul pribegiei numai împins de mizerie, într'o țară unde forța lui de muncă nu eră răsplătită în de ajuns, și unde traiul zilnic devenise cu mult mai greu, decât ca el să-l mai poată suportă.

O acțiune înțeleaptă în aceasta direcție ar însemna un pas înspre consolidarea socială-economică a țării, și în aceea vreme, o alipire mai mare către țara care i-a născut și care le dă hrana, fără să le mai pună în mână fatalul toiag al pribegiei...

REVISTE.

România. Conservatorii în frunte cu dl *Carp* nu pot uita scaunele, ministeriale, de aceea umblă să zădărnicească și cel mai nobil și creștinesc lucru, ce vreau să-l facă oamenii dlui *Sturduza* și toți deputații cu inimi românești: vreau să împedec reformelor agrare, cari să desbat în parlament, căci vezi Doamne, ei proprietarii conservativi și arendașii (?) sunt tare „ingrijii” de proiectele reformei agrare. În adunarea ce s'a ținut Dumineca în Societatea agrară, cineva a strigat: „revoluțiune.” Aceiași oameni, cari au acuzat rescoala țărănească, vreau să dea nouă lovituri bietei țări românești. Domnii cu inimă românească cu ajutorul lui Dumnezeu vor putea feri țara de astfel de primejdii.

Germania. La 26 c. s'a deschis noua sesiune a dietei provinciale din Prusia. Intre lucrurile amintite ca teme pentru sesiunea aceasta e și cauza coloniilor din Prusia ostică, menite să slăbească puterea popoului polon. Pe lângă toate sforțările de până aci, și cheltueli colosale, se poate zice, că Polonii n-au fost slăbiți, din contră s'au întărit. Până acum s'au colonizat între poloni începând dela 1902 la 9000 fa-

milii. Văzând guvernul că nu a ajuns rezultatele dorite, vrea să croiască o lege nouă, carea să-i deie mai multă putere în privința aceasta.

CORESPONDINTE.

Sfințire de biserică

— raport special al „Unirii”. —

De lângă Someșul mic la 25 Nov.

O vechie și arzătoare dorință a parohienilor români gr.-cat. din Gherla — este astăzi realizată, dorul ferbinte al Românilor din Gherla de a-și avea o biserică parohială în centrul orașului la loc mai de frunte — este astăzi un fapt împlinit. Bine să se însemne dela început, e vorba despre biserică parohială din Gherla, iar nu despre catedrală, care de acum înainte să aștepte să se zidească din partea guvernului Măjestații Sale Regelui nostru Apostolic, care cu ocaziunea înființării diecezei de Gherla se angajase să se provadă episcopia cu de toate, cu reședință, cu seminar teologic, edificiu preparandial etc. Inșă durere, acestea toate până în ziua de azi sunt numai un *pium desiderium*, în privința acestora reședința episcopiei noastre este modestă și mizeră, cu toate că dela întemeierea diecezei trecură peste 50 ani.

Tot așa în stare înapoiată și vrednică de deplâns erau de veacuri și bieții parohieni din Gherla, căci după unele însemnări ce se mai află în arhivul parohial — Români din Gherla până în anul 1717 umblau la biserică în Nicula, Chirău și Minthiu — comune din apropiere, și numai în 1776 în

urma stărnitelor episcopului dela Blaj Gregoriu Maior au ajuns să aibă și ei biserică parohială, zidită probabil între anii 1777 până 1778 din munificența Impărătesei de atunci Maria Teresia. Dar biserică aceasta a fost zidită de o latură a orașului, în dosul vestitei „cetăți” adevă în dosul institutului de corecțiune — și pe cum spune tradiția — edificiul bisericii ar fi fost mai înainte brutărie.

Fericitul Pootifice roman Piu IX a ridicat biserică aceasta la demnitatea de Biserică catedrală pentru dieceza nou înființată a Gherlei. Ca să-și poată face idee orișicine despre această catedrală mică și îndosită va fi de ajuns să amintesc, că Nuntialul Papal din Viena, care asistase în anul 1858 la sfânta liturgie celebrată în dânsa de primul Episcop Ioan Alexi — la vederea acestei bisericuțe să fi zis: *Vos adhuc estis in Catacumbis* (Voi și acuma sunteți tot în catacombe). Iar fostul ministru de culte și instr. publică al țării, A. Trefort umblând pe aici prin anul 1884 și cercetând și biserică aceasta zicea cătră parohul de atunci, că biserică aceea e mai săracă decât biserică din satul cel mai de pe urmă (Cfr. Biserică gr.-cat din Gherla și parohia ei de Ioan Hodorean, preot Gherla 1900).

Așadară săracă eră Gherla și foarte modestă și în privința bisericii parohiale; de aceea nespus de mare a fost bucuria parohienilor, când în anul 1905, cuprizându-și un loc potrivit mai în centrul orașului au văzut numai, că se începe a li se zidi o biserică parohială nouă, spațioasă, modernă în stil bizantin, cu o cupolă care reproduce în miniatură cupolele bisericilor celor mai vestite din lume, iar înainte cu 2 turnulețe pentru clopote. Și ce e mai mult, parohienii nu au să contribuiască cu nici un filer la zidirea bisericii, deoarece-ce suma de lipsă spre acel

FOIȚĂ.

Discursul de deschidere

rostit, la adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român de dl *Virgil Onișiu*, viceprezidentul Societății.

(Continuare și fine).

Cumpănă judecării drepte asupra celor ce au adus jertfe pentru binele obșteșc de obicei — orice s'ar zice — nu este în mâna urmașilor noștri de prin veacuri, ci în mâna contemporanilor noștri, acelor cu inimă curată dintre ei. Genii, cari au croit cărări nouă gândirii, ajung vorba poetului, cu timpul nume goale „prizărite sub vre-o pagină năroadă” din vre-o carte colbuită a urmașilor. Chiar noi, cari am trăit în acelaș timp, în acelaș loc cu geniul stâns, cunoaștem numai râmpele din bogăția faptelor sale, — cum putem cere dar dela urmașii noștri, ca ei să știe mai mult? Cum vom putea cere dela ei o judecată dreaptă și întemeiată despre un om trăit în alte vremuri, în alte împrejurări între alți omeni, aproape neînțeleși de ei și cari au luptat cu mijloace primitive pentru cauze de mult puse la dozar în vârtejul înaintării viitoare?... E atât de greu a te desface de cătușele vremii în care trăiești, pentruca să te transporti în viața apusă a altor vremi, cu alți oameni, cu alte idei.

cu alte nevoi și în deosebi cu alte mijloace de luptă. Oare putem suprima un zimbet ironic sau măcar de blândă compătimire pentru entuziastul Eliade cu vorba azi imposibilă „scrieți băieți, ori cum, numai scrieți românește?... Și care dintre criticii noștri literari de azi nu-și face haz de acel public naiv de odiuoară — erau nu mai departe decât chiar părinții noștri ai celor de azi — cari putea să admire legendele istorice „seci” și „nepoetice” ale lui Dim. Bolintineanu, să le cânte în toate cele patru unghiuri și să sărbătorească pe autorul lor ca pe un mare poet al neamului? Și câți din acești critici severi simt că este un sacrilegiu a râde de lacrimile de însuflețire ale părinților noștri!

Iată de ce este datorința noastră, a contemporanilor, celor fără de „a pizmei răutate”, între cari au trăit fruntașii trecători ai evoluțiunii noastre culturale, pentru cari au jertfit „talantul” lor și cari ne-am veselit de roadele muncii lor, — ca să le fixăm imaginea, așa cum ea ni-s'a imprimat în suflet, pentruca să rămână spre știre și luare în samă de urmașii noștri.

Iosif Vulcan a fost un vrednic tovarăș al generațiunii de entuziaști, cari au imprimat nota lor caracteristică vieții intelectuale și culturale, a neamului românesc în dricul veacului al XIX-lea și din care abia 1 sau 2 înși mai tragână bătrânețele în lumea schimbată a zilelor noastre. „Românismul”

eră deviza lor, o vorbă mândră, aprinsă care-i călăuzia în toată viața lor plină de însuflețire. Fără de a-și da samă de înțelesul complet și larg al acestei devize, fără a-i aprofunda toate arcele — (ei peste tot nu aprofundau, căci aprofundarea este mama decepției și pentru decepții nu eră loc în sufletul lor) — deviza aceasta se cristaliza în sufletul lor, în voința tare de a afirma drepturile limbei românești în viața culturală a Românilor. „Românismul” lor se traducea perfect în vorba de atunci: „vorbiți, scrieți românește pentru Dumnezeu!” A-ți afirma „Românismul” însumna: să vorbești și să scrii românește. Orice scriere nouă românească eră un triumf al lor și un moment de fericire pentru public. Fondul, forma nu se căuta... Publicul trebuia cucerit pentru dragostea limbei și scriitorii puțin, buni, răi, cum erau, nu trebuiau descurajați în avântul lor românesc prin critici fără rost.

Acest val de însuflețire pentru afirmarea limbei românești i-a pus și lui Iosif Vulcan condeiul în mână, pe care l-a purtat aproape 50 de ani cu drag, cu entuziasm și și cu cinste. După câteva încercări juvenile el pășește în publicitate ca colaboratorul prim al revistei beletristice „Aurora Română” între anii 1863—1865 în Pesta. La 1865 numele tânărului Iosif Vulcan eră deja bine cunoscut intru puținii cetitori și cetitoare din patria noastră. El simte destulă putere, ca cu sprijinul moral al fruntașilor de atunci

scop, care face cam 80.000 coroane, a fost câștigată de la guvernul regesc, din partea aceluia, căruiu îi zace la inimă binele bisericeii și în primul rând binele acestei parohii!

Zidirea ca atare se terminase încă în anul trecut, când în 4 Decembrie st. n. s'a făcut provizor binecuvântarea Bisericeii, ca să se poată celebra sfânta liturgie într-un lăcaș corespunzător pentru vre-o 2000 de suflete gr.-cat. câte numără azi parohia română din Gherla. Însă mai era lipsă să se uște zidul ca să se poată săvârși pictarea bisericeii, și mai trebuia provăzută cu oramentele necesare cari toate s'au suplinit în decursul verei și toamnei din anul acesta, în care timp parohienii iarăși se reîntoarseră la vechia și modesta lor bisericuță.

Terminându-se dară noua biserică parohială din toate punctele de vedere, comitetul parohial a statorit sfințirea ei pe ziua de 24 Noembrie. Actul sfințirii respective consacării l-a îndeplinit însuși, Escelența Sa preabunul nostru Episcop Dr. Ioan Szabó, cu asistență număroasă de gremialști și preoți din jur — anume au celebrat canonicii: Alexandru Bene, Ioan Georgiu, Ioan Ivasco, Dr. Octavian Domide și Dr. Petru Fabian, protopopul-paroh local Alexandru Leményi, protopop on. Vasilie Pordea profesor de sf. teologie, Ilariu Boros, profesor prep. cooperator parohial, preoții Ioan Rebrean din Sesarm, Gregoriu Iuga din Chirău, Ioan Vereș din Orman, George Man din Nima, Ambrosiu Plăian din Siliva, Iosif Leményi din Bonț și Paul Boca din Seplac; iar serviciul conicei l-au îndeplinit profesorii de teologie Dr. A. Gheție și Dr. V. Bojor. — La intrarea Arhierelui în Biserică, escelențul cor al teologilor a cântat admirabil „Iată preotul mare” de Iacob Mureșan, după care a urmat îndată frumoasele și de inimă înălțătoarele ceremonii ale îmbrăcării Arhi-

ereului și ale consacării altarului. Documentul de consacrare obținut a se pune în altariu — cetindu-se mai întâi poporului — a fost subscris de Episcop, preoții concelebranți, de curatorimea bisericească și de mai mulți onorațorii de la magistratul orașenesc, oficiile civile și de la institutele din loc; — Toate răspunsurile și cântările de la sf. liturgie le-a dat corul teologilor, executând precis și spre uimirea tuturor în mare parte liturgia lui Vorobchievicu, cu unele piese învrăstăte din compozițiile lui Musicescu, Dima și Palladi. După priceasna comună a Duminecii, același cor a executat foarte minunat priceasna a doua: „La râul Vavilonului” de simpaticul medic Dr. Leonida Domide, carea atât prin text cât și prin melodia îi a produs o impresiune adâncă asupra inimilor.

După rugăciunea amvonului canonicul Dr. Octavian Domide oratorul neîntrecut al acestei dieceze, a urcat amvonul, și a frapat multimea de popor adunată la acest act solemn prin o cuvântare admirabilă, în care stăruiește, ca omenimea ce pe zi ce merge, se abate tot mai tare de la calea mântuirii, să se reîntoarcă la Isus Hristos Impăratul nemuritor al veacurilor, supunându-și Lui mintea și inima. . . . La sfârșitul liturgiei, îngenunchind tot poporul, Arhierul dă binecuvântare apostolică cu indulgență plenară.

Frumuseța și sublimitatea ritului nostru se manifestează în toată splendoarea și majestatea mai vârtos cu ocaziunea actelor bisericești săvârșite de Arhierul, căud însași desfășurarea ceremoniilor te înalță sufletește, te inspiră și produce o impresiune de minune mare asupra publicului. Și apoi dacă atari ceremonii sunt acompaniate de un cor bine organizat (cum cu tot dreptul se poate numi corul teologilor din Gherla, despre ce a dat dovadă la deosebite oca-

ziuni, producându-se peste tot spre îndesțuirea și între aplauzele tuturor), atunci într'adevăr i-se pare omului că e transportat în sferi mai înalte cerești, se simțeste răpit și extasiat, și este așa zicând silit să recunoască sublimitatea și divinitatea religiunii atât de splendide în ceremoniile sale externe.

Curatorul bisericeii din Gherla pe cum și toți parohienii sunt cu adâncă recunoștință și mulțumită față de Escelența Sa Episcopul diecezan, căci pe lângă toată etatea înaintată, a binevoit în persoană să îndeplinească ceremonialul cel lung și obositor împreună cu consacarea unei biserice. Poporeni din oraș de toate confesiunile cari au fost de față la acest act solemn, pe cum și credincioșii noștri din jur și mulți chiar din depărtări mari, veniți anume pentru ca să vadă o sfințire de biserică săvârșită cu toată splendoarea, tot mereu cu drag își vor aduce aminte de memorabila zi a consacării bisericeii parohiale din Gherla.

Sara a fost petrecere cu joc în două locuri — anume una pentru inteligență, iar a doua pentru popor.

Prin noua biserică parohială — Gherla noastră a făcut un paș însemnat de progresare, să sperăm, că rând pe rând se vor face și celelalte multe cari mai rămân de împlinit. . . .

Correspondentul.

Tot despre această frumoasă sărbătoare mai primim un raport de la un prieten al foii noastre, neputându-le publica pe amândouă, reținem din aceasta de pe urmă câteva observații vrednice de reamarcate.

Cred nni, că din considerare, că guvernul a dat spre scopul edificării acestei biserice așa sumă mare, poate a avut de gând să se achite de sarcina de a mai zidi biserică catedrală. Dacă supoziția aceasta ar

între cari era și marele Gheorghe Barițiu, să înființeze în Pesta o revistă a sa. Astfel a apărut la 1865 „Familia” lui Vulcan, două nume, cari de fapt, numai la gura mormântului s'au desfăcut de olaltă.

„Familia” redactată la început în Pesta apoi la Oradea-mare, scrisă și mai rău și mai bine românește, după cum să putea pe atunci, a fost, Domnilor și Doamnelor, mult fanfara românismului, îndeosebi în părțile ungurene. Erau ținuturi întregi, pentru cari „Familia” era singura foie românească cunoscută și citită. O adevărată revistă pentru familiile intelectualilor noștri după vremuri, oameni cu puține pretenții și cu o nesfârșită bunăvoință și indulgență, ea a îndeplinit în primele două decenii ale vieții ei rodnice o misiune și a satisfăcut unei necesități obștești. „Familia” era cu bucurie așteptată în casele părinților noștri, căci în ea toți își găseau ceva ce-i interesant. „Familia” aducea romane, romane, schițe originale și traduceri articole în chestii culturale și literare, poezii șitiri din toată lumea și îndeosebi de pe la noi, schițe ușoare de interese actuale, până și ghicături — în sfârșit nu era număr, care să nu aducă câte ceva pentru fiecare suflet din casă. În privința aceasta „Familia” lui Vulcan, deși întrecută în calitate, — ca variație și ca interes multilateral, a rămas singură între revistele noastre. Iosif Vulcan, un bun cunoscător al publicului nostru și al preocupărilor sale, a știut să țină vie interesul

publicului cetitor dând „suum cuique”. Și dacă socotim faptul, că „Familia” lui Vulcan a fost prima revistă la noi, care a știut să întrunească într-o armonioasă conlucrare pe scriitorii români din toate țările locuite de neamul nostru răzleț, meritele lui Vulcan se deslușesc și mai mult.

Dar, Vulcan, dlor și doamnelor, este cel dintâiu, care în sărăcia de instituții culturale la noi, simte înaintea altora lipsa unui factor de cultură de prima ordine, lipsa teatrului național. Un teatru românesc, cu actori români, cari să-ți vorbească în graiul dulce al neamului, să-ți înfățișeze tipurile mărețe din trecut și momentele hazlii din prezent, cari să propage cântecul românesc și dansurile naționale, iată idealul lui Vulcan, ideal, pe care, din individual al său el l-a făcut obștesc la noi. Acest ideal, azi al tuturor, el l-a conceput, el l-a urmărit o viață întreagă și după o stăruință fără șovăire de aproape 4 decenii el l-a adus așa de aproape de realizare.

Pentru acest teatru național al visurilor sale din tinerețe a scris el piesele sale dramatice, aproape singurele în literatura română din patria noastră, pentru acest teatru național a înființat el, căci a lui a fost ideea, a lui a fost inițiativa — această societate care-și ține azi, văduvită, adunarea sa generală.

Iosif Vulcan a fost apostolul teatrului românesc în patria noastră. Îmi dau seama

domnilor și doamnelor, de înțelesul complet al acestui cuvânt. Meritele lui Vulcan pe acest teren sunt așa de mari, încât orice superlativ m'ar apropia numai de adevăr, fără însă de a fi echivalent cu realitatea. Azi, când multămită eforturilor lui supraomenești, însuflețirii lui fără de margini și stăruinții care nu cunoaște zăgazuri, această societate urzită din puterea „cuvântului” său are o avere de peste 400.000 coroane, repet, azi încă, cu toată forța ce o reprezintă chiar și pentru cei slabi în credință această bogăție bănească, — Societatea noastră trebuie să spargă zilnic ghița nepăsării și a scepticismului, — azi încă ea trebuie să cerșorească din oraș în oraș până să găsească pe scurte zile un adăpost de iubire frățască pentru adunările ei generale, câte una pe an.

Greutățile cele întimpinăm azi, când suntem trecuți peste mănecul începutului când avem o bază sigură de muncă, un drum bine stabilit de înaintarea și mijloacele însemnate de acțiune — ne fac să înțelgăm greutățile cu cari s'a luptat decenii întregi Iosif Vulcan, care timp îndelungat a fost singur în stăruință și glasul lui — soarte de apostol — se perdea în pustie de atâteoril. Noi știm domnilor, că dacă au ar fi fost Iosif Vulcan, azi nu era nici Societatea pentru fondul de teatru român, azi nu am avea peste 400.000 de cor. în slujba culturii neamului nostru și azi nu ar răsuna glasul

fi bazat, n'ar trebui să mai stăm cu mâinile în sân, ci să începem mișcarea pentru adunarea fondului de lipsă la zidirea unei catedrale, potrivite și vrednice de o dieceză așa mare.

Ar mai fi un lucru nu de puțină însemnătate pentru credincioșii gr-cat. români din Gherla. E știut, că la orașe e mai periclitat elementul român și ca atare de el trebuie să purtăm mare grijă, ca să nu i-se periclitaze credința și limba. Cred deci, că păcătuim atunci, când nu ne îngrijim, ca odraslele părinților gr-cat. români, să fie instruiți chiar aici în centru în limba și legea părinților. E drept, că credința e aceeași cu a rom-cat., dar avem și rit deosebit. Și abstrăgând dela aceasta, și lucrurile de credință eu cred, că e de lipsă să se propună în limba maternă. Aceasta e părerea tuturor Românilor, altcum ce sens ar avea protestarea noastră contra ordinațiilor ministeriale ilegale? Și în urmă ce sens va avea predicarea noastră, dacă peste câteva zeci de ani vom avea credincioși, cari nu pricep limba în care predicăm? Și mă tem, că la aceasta vom ajunge pe lângă sistemul actual de guvernare și pe lângă negrija noastră de propriile odrasle. Avem aici în Gherla școală normală și școală civilă de fete și la ambele o mulțime de elevi și eleve gr-cat. și nu li-se propune religia prin un catechet deosebit, ci ascultă oarele de religie cu rom-cat. La ce sfârșit vom ajunge în modul acesta, nu știu. Așa știam, că chestia aceasta s'a sulevat de mai multe ori, dar tot de atâtea ori s'a îngropat. Noi cei mai mulți mai simplii, credem, că aceasta e o chestie de mai mare însemnătate, decât să se îngroape după o pertractare, două. Și nu numai în chestia aceasta, și și în altele să grijim de poporul acesta, ca să ne putem înțelege cu el în limba lui și a noastră și să ne înțeleagă predicile în biserică ca să nu fie credincioși, ba chiar curatori, cari chiar din acest motiv nu mult folos vor avea de predicile noastre, fie acelea cât de frumoase. Dela noi depinde deși poate nu totul, dar abunăsăm în cea mai mare parte. Să facem din ce putem și trebuie să facem în urmă poziției și chemării noastre!

W.

dulce al mamei noastre pe sate de scene de diletanți și la reprezentațiile artiștilor noștri crescuți din bănișorii de el adunați!

Cinstită fie pomenirea numelui lui și pildă vie să rămăie faptele lui urmășilor din neam în neam, iar noi cei cari ținem la idealul lui și al nostru al tuturor: teatrul românesc, să ridicăm în sufletele noastre un monument de pietate și de recunoștință lui Iosif Vulcan, apostolul teatrului românesc din patria noastră!

După acest mic tribut de recunoștință și de venerațiune ce dator am fos să aduc umbrei neuitatului nostru prezident, dlor și doamnelor, salutându-vă din inimă, declar adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român de deschisă!

Scrisoare din Viena.

— dela corespondentul nostru. —

Serbări în onoarea lui Lueger. — Socialiștii creștin în guvern. — Congresul catolic.

— Noembrie 1907.

Mult are să mulțumească catolicismul din Austria și în specie Viena primarului său, dar îl și tratează, ca pe un erai. Din prilejul zilei onomastice i-au făcut peste tot ovații mari. Au aranjat festivități în onoarea lui, în cari s'au rostit discursuri, cum la adresa puținor oameni se aud. La biserica din Speising-Lainz l-au primit în ușa bisericii cu sunet de clopote și azistință preotească. La casa orașului în ședința din 7 Noembrie senatorul Dr. Radler în vorbirea sa l-a numit cel mai mare primar orășenesc, figură istorică, care rivalisează cu un Pericle! Prințul Lichtenstein în discursul ținut la clubul „Lueger“ a caracterizat activitatea lui Lueger cam așa: „în Roma veche, unde se află un număr mare de sclavi, acestora eră oprit a avea port deosebit sau semn distinctiv, ca să „nu se numere“ unii pe alții, cum zicea legea, și din numărul lor să nu-și cunoască puterile. Așa și în Viena, sub domnirea liberalismului jidovesc, eră oprit a se arăta cineva de creștin: Lueger a fost acela, care prin purtarea-i curajoasă ne-a arătat, ce putere neîntrecută zace în masele poporului nostru, dacă toți sunt de un simț și o voință!...“ În privința asta am putea învăța mult și noi, românii!

În momentele acestea o bucurie nepusă a cauzat nemților de aici vestea, că în București „strada fântanei“ de până acum a fost numită „Strada Carol Lueger“! Aici în Viena piața cea mai frumoasă, între Parlament, Universitate, Casa orașului și teatrul Cărtii, poartă numele de „Dr. Karl Lueger Platz“ și în mijlocul parcului de pe piața aceea o tablă de marmoră arată „Goronul lui Lueger“, sădit din anul trecut....

* * *

Ce nu face votul universal? Dacă cineva acum 2—3 ani ar fi cutezat să procească, că în anul 1907 partidul socialist-creștin va avea parte chiar în guvernul țării, ar fi rămas de răs. Și vezi! votul universal a arătat voința poporului, reprezentanții adevărați ai aceluia au știut să-și ocupe locul și acum doi dintre ei — cei mai valoroși — au ajuns în fruntea țării. Deja asta arată, că pășirea partidului socialist-creștin în cabinet nu e ceva compromis, ceva concesione din partea celorlalți, ca să mai lașe și ei din ale lor: e o necesitate a situației și cei doi miniștri noi nu vor avea să se mulțumească cu portofoliul ca atare, ci vor lupta mai departe pentru validitatea principiilor lor!

O foarte magiară-catolică din Pesta se bucură de aceasta, căci „barem va domni un spirit creștinesc“ în guvernul austriac!! Nu știu, sinceră e bucuria, dar noi într'adevăr ne bucurăm....

* * *

Congres catolic! Al șasălea mare congres al catolicilor din imperiul austriac. Încă unul dintre acelea adunări mari, în urma cărora viața catolicilor din Austria a luat un avânt așa îmbucurător! Mai văzusem eu congrese de acestea, totuși cu mare dor așteptam începutul. Iar acum îmi bat capul, ce să Vă scriu despre el? Căci dacă descriu numai programul gol, ocup câteva coloane

în „Unirea.“ Mă voi nizuși a da unele note scurte.

Congresul s'a început Sâmbătă seara la 5 oare, când s'a constituit comitetul și s'au salutat oaspeții, vre-o 6 mii la număr. Sala eră ticsuită de public, în frunte cu nunții, arhiresii, magnați. În numele lui Isus Hristos începe președintele comitetului central vorbirea de deschidere. „Ne-am adunat aici, zice mai departe, să începem lupta, pe cari nu noi am provocat-o!“ Și espune mai departe el și vorbitorul următor, rostul adunării, cum și activitatea dezvoltată dela ultimul congres (1905) întru apărarea căsătoriei a școalelor, întru organizările speciale în diferite ramuri. Observ, că reuniunea școl-catolică (Schulverein) mai înainte își ținuse ședința solemnă; scopul ei este, a apăra și recuceri școlile pentru spiritul creștin, căci creștinii dau bani la susținerea lor. S-a citit și o epistolă lungă și frumoasă a Papei. La 7 oare sara a fost ședința festivă a Piusverein-ului. Aceasta tovărășie s'a constituit acum doi ani pentru apărarea și ridicarea pressei creștine. A încasat până acum 366 mii, din cari a dat 71 mii ajutor la gazete, 42 mii pentru corespondențe, 40 mii pentru broșuri populare (la nr. 170 mii!) au constituit grupe locale 272, s'au ținut adunări (400), în cari s'a agitat pentru presa creștină. Iacă, ce poate face o organizație bună!

Congresul s'a continuat duminică, luni, marți și s'au discutat în el toate chestiile religio-culturale naționale ale poporului austriac și ale Bisericii. Au luat parte la ședințe toți bărbații de frunte clerici și mireni, împreună cu ministrul Geszmann, pe lângă toate împotrivrile lui Beck. În același timp se țineau diferite conferințe în diferite localități, încât nu mai știai, unde să alergi, ce să ascuți!

Duminică înainte de amiază au ținut conferințe închise jurnaliștii catolici din Austria, delegații organizării tinerimei și a femeilor. În congresul public s'a vorbit despre organizarea țărănimei și a muncitorilor, după amiază despre influințele anti-creștinești asupra dezvoltării sociale și despre organizarea industrieșilor. Dintre multele conferințe particulare ținute Duminică d. a. amintesc numai aceea a reuniunii „sf. Rafail“, al cărei scop este a se îngriji de bieții emigranți, spre care scop în toate porturile are oamenii săi, cari să provadă pe emigranți cu cele spirituale și cu sfaturi bune înainte de plecare. Se îngrijesc de toate națiile (nemți, slovaci, ruteni, unguri, etc.) numai de români nu pot, căci n-au preoți. Sărmani români! O singură dată s'a coborât între emigranți un arhiepiscop al nostru, și atunci a fost persiflat de un frate al nostru în o revistă din România!

Luni s'au peronat în congres public chestiile pressei, a Piusvereinului, a organizării femeilor și a mișcărilor de decadință confesională, aducându-se anumite rezoluții. Dintre conferințele particulare mai interesante au fost acelea despre mișcările anti-alcooliste și despre misiunile esterne: în Japan, China, Azia mică și Africa. Un episcop din China (neamț de naștere), a venit apune să vorbească în congres; după el — aici Vă scriu o scenă interesantă — la dorința publicului, ca să fie văzut de toți, urcă

amvonul părintele Techung (venit cu episcopul), un preot tiner, cu chica până'n călcăie și cu obrazul ras, care deși numai rupe limba germană, începe a vorbi: ale Haide is Elend, oder weise, oder schwarze, aber groste Elend wir gelbe. tot păgânul e o mizerie fie alb, fie negru, dar mai mizeri suntem noi, galbinii (aici arată cu mâna fața sa palidă, spunând) avem 400 milioane păgâni, ajutați-ne! Părintele chinez ni-a făcut plăcerea să auzim și câteva versuri din litania lauretană în limba și melodia chinezască! -- Luni sara la 7 oare a fost prima adunare festivă a congresului, în care s'a vorbit despre religione în viața publică și despre libertatea adevărată a științelor.

Marti s'a tratat chestia școlilor populare, medii și superioare, s'a vorbit despre lipsa de preoți și în legătură cu chestia pressei despre colportage.

La toate chestiile tratate în ședințele publice s'au votat rezoluții energice, cari, cumcă nu rămân fără efect, se vede din executarea rezoluțiilor anilor trecuți. Mai amintesc, că în fiecare zi, înainte de întrunirea congresului s'a celebrat sf. slujbă, iar la fine, marți sara, s'a ținut Te Deum solemn, după care a urmat a doua adunare festivă și închierea congresului.

Am scris acestea pe scurt, ca din indicarea obiectelor tratate să-și poată forma oricine idee despre mersul și importanța acestor congrese. Efectul se va vedea și se vede din cele de până acum. Catolicii Austriei, cari înainte cu câțiva ani erau abia tolerați, acum au pe Lueger, primarul Vienei, pe Weiskirckner, președintele camerei, miniștri, și mulți alții în diferite funcțiuni înalte, semn de tot atâtea biruințe.

Așa se duc la izbândă cauzele, așa se deșteaptă popoarele!

Coresp.

Concurs.

„Societatea meseriașilor din Blaj,” publică următorul concurs:

1. La 5 ajutoare de câte 20 coroane, pentru ucenici meseriași, aplicați la măiestri, care sunt membrii ai Societății;

2. La un ajutor de 150 coroane, pentru un tinar sodal din branșele: de tinichigiu, olar, văpsitor și orologer, care ar vrea să se perfecționeze în măiestria sa.

Concurenții vor avea să-și înainteze cererile la biroul Societății până la 10 Decembrie n. Având să dovedescă cu certificate în regulă:

a) Că sunt ucenici la măiestri membrii ai Societății meseriașilor din Blaj; b) că cercetează școala gr.-cat. de meserii din loc; iar cei-ce reflectează la ajutorul de 150 cor. să arete locul unde voiește a se perfecționa, și să se oblige, că să vor așeza în Blaj.

Din ședința comitetului „Societății meseriașilor din Blaj,” ținută în 23 Nov. 1907.

Gavril Precup,
prezident.

Augustin Gruția,
secretar.

Noutăți.

Din Arhidieceza: Nicolae Mărculeț parohul Stenei a fost denușit de paroh în Tirimnia mare.

Din dieceza de Gherla. Joi în 28 Noembrie au fost ordinați de diaconi, iar Duminică în 1 Decembrie de preoți clericii: Ioan Brehață, Ioan Coste, Emil Dragomir, Alexandru Mihailca, Alexandru Murășan, Pavel Nodiș, Ioan Oltean, Ioan Pop.

Reuniunea femeilor române din Blaj. Aranjază Duminică în 1 Decembrie u. la 8 oare seara în localul Cansinei a doua serată. Disertează dr. Octavian Prie, cântă la pian dsoara Nelica Deac, cetește dsoara Leni Simtion și declamează dsoara Irina Nistor.

Pictorul Smigelski distins. Foile din capitală vestesc, că comisiunea regniculară a artelor frumoasă chemată a se pronunța asupra acordării premiilor romane, fondate de episcopul Fraknoi, cari s'impunute cu un studiu mai aprofundat a monumentelor artistice din Roma, după o examinare minuțioasă a operatelor celor unsprezece concurenți, nu au aflat nici una corâspunzătoare și deamă de executat. A aflat însă cele mai mari aptitudini artistice în operele dlui Octavian Smigelschi, care deși n'a rezolvat problema pusă la concurs, pregătirea schițelor pentru frescurile din capela colegiului rakoczyan din Buda — ci a trimis numai niște reproducții fotografice, după picturile sale dela catedrala din Sibiu și Blaj, comisiunea, a hotărât să-l provoace la rezolvirea problemei artistice, pentru că în operele sale vede o garanță că le va putea executa.

Dela Societatea meseriașilor nostri. Comitetul Societății meseriașilor din Blaj după pilda anului trecut va ține și în anul acesta conferințe împreună cu declamări în fiecare Duminică din sezonul de iarnă. — Inaugurarea conferențelor va avea loc Duminică în 1 Decembrie prin Reverendissimul Domn canonic Dr. Augustin Bunea, la oarele 5 d. a. în sala casinei române. Credem, că meseriașii nostri pe cum și toți, cei ce să interesează de soartea lor, vor da atențiunea cuvenită acestor conferințe instructive.

Știri literare Remarcăm cu bucurie ediția II din „Teatrele” lui Alexandri, cari se vede, rămân cele mai căutate și mai plăcute bucăți teatrale pentru diletanți. Institutul „Minerva” se poate mândri, cu această înlesnire, ce a făcut cetitorilor români, făcându-le posibil, ca pentru un preț neînșamnat, să ajungă la scrierile marelui poet. — Tot la „Minerva” a apărut în o elegantă ediție „Zorile,” dramă istorică de Șt. O. Iosif, e prima încercare dramatică a poetului. — Din „Amicul tinerimei” a dlui Moșil' a apărut nrul 3 cu un bogat și variat cuprins. Intrebăm, că astfel de publicații folositoare, ca și această revistă, nu pot fi subventionate din cutare fond, spre a se putea desface cu un preț mic? e pagubă.

Să scumpeso toată. Curatoratul bisericii gr.-cat. din N. a făcut proces unui particular pentru recăștigarea alor 447⁰⁰, ocupate pe nedreptul din grădina cantorală. Procesul în vreme scurtă și în curs normal

s'a hotărât în dene foruri. Prin sentința ultimă, trecută în putere de drept, curatoratul bisericesc părător din cele 447⁰⁰ a recăștigat 264⁰⁰. Spesele procesului au fost cu totul 622 cor. 91 fil. din cari părătorul a trebuit să plătească 387 cor. iar contrariul 235 cor. Cifrele indicate mai sus ne pun în uimire. Să se receară spese de 622 coroane pentru purtarea în douie foruri a unui proces cu substrat de o parțelă în mărime de 447⁰⁰ din o grădină, care nu dă nici în stradele principale ale Budapestei nici în piața Clujului, ci este o îndoșitură într'un biet sat românesc, ni se pare că este de tot prea mult. Rezultatele astor fel de procese sunt adevărată calomitate, chiar și pentru cei cari au căștigat. Aviz amatorilor de procese!

Necrolog. † Vasiliu Dumbrava, preot gr.-cat. în Salva, după lungi și grele suferițe și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului la 22 Noembrie 1907 în etate de 53 ani în al 23-lea an al preoției și a fericitei sale căsătorii, Trimitem îndurerate, văduve condolențele noastre.

Odihneasă în pace!

Pentru copii

când le cresc dinții,

Emulziunea SCOTT e adevărată ușurare, căci le face poftă de mâncare, le dă putere și sănătate și dinții le cresc tare și albi.

Emulziunea Scott

are gust așa de bun și dulce, încât copii o iau cu plăcere și predilecție, liniștește nervii prin ce le asigură atât copiilor cât și părinților nopți liniștite.

La târguirea Emulsiunei să fiți cu băgare de samă la marca Scott — pescarul cu știuca în spate.

Prețul unei sticle originale e 2 coroane 50 fleri.

— Se capătă în farmacii. —

(37) 10—12

AVIZI

Se află de vânzare 3000 măji metrice napi — maja cu l'60 cor.

— Cei ce doresc să cumpere să se adrese Dlui EMIL VLASSA, proprietar, Sâncel—Blaj (Szancsal—Balázsfalva).

8—4 (42)

A apărut:

Calendarul Unirii pe 1908.

Cuprinde pe lângă partea Calendaristică, Șematism și partea literară și noua lege școlară **Art de lege XXVII din 1907 împreună cu Instrucțiunea acestei legi.** — Costă 80 fil. plus 10 fil. porto.

Partea literară.

Vasile Fabian Bob.

(1795—1836).

(Continuare).

VII.

Brazda muncii grele, și fără noroc, la 1836 rămâne în jumătate.

În anul acesta Vasile Fabian Bob căzu la pat, și omul vânjos, deprins cu năcăzurile pribegiei cu truda și cu hărnicia, să mistuie zi de zi, iar boala sa îndelungată nu-i mai aducea nădejdea tămăduirii.

Departa de locul care l'a născut, și de ai săi cari îl iubeau și pe cari ar fi dorit, dar n'a putut, să-i fericească, în tot cursul boalei sale zăcea părăsit aproape cu totul, și n'avea altă mângâiere, decât cărțile, ce-i aducea, la patul durerilor, un distins și credincios discipol al său, Vasile Popescu-Scriban, care nu s'a mișcat de lângă dânsul până la cea mai din urmă răsuflare.

În scurta biografie, ce a ieșit la 1839 asupra dascălului său din condeiul acestui Scriban, aflăm descris în slove fidele și duios sfârșitul nenorocosului nostru Fabian.

Aceste șire din Scriban le vom cita și noi, în întregime, fiind ele cea mai de încredere mărturie pentru zilele din urmă din viața lui Fabian.

„În cursul boalei sale — ne spune Scriban — adese îl vizitam; cea mai mare însărcinare, ce îmi făcea mai totdeauna, era ca să-i găsească o carte bună de citit, nemulțumindu-se cu ale sale; în mai multe rânduri i-am adus tot câte mai multe, și după ce le căută puțin, mi-le întorcea iară, până când odată îmi zise: „Nu ai Dta Evangelia?“ „O am, Domnul meu,“ îi răspunsei. „Fă bine dară, de mi-o dă pe vre-o zi două.“ Aceasta fu într-o vineră înainte de masă; după amiazăzi pe la trei oare m'am dus iară la Dni cu cartea cerută, dară însă vai că îl găsiu ca nealțădată cu totul slab; abia numai îmi întoarse capul de mă privi cu o căutătură de duiosie și jale, îi întinsău cartea și o luă cu o mână tremurătoare, o deschise și căutând puțin prin trânsa, zise sărutându-o: „tu ai mântuit lumea, mântuește-mă și pe mine!“ După care slăbind din mână, o scapă pe pat și o lăasă. „S'au trecut toate, iubite școlariule,“ îmi zise cu un ton plin de duiosie și jale, „timpul înceată de acum pentru mine, oarele nu mai bat și minutele remase să încalcă. Trecutul este pentru mine o nălucă, iară viitorul un inger! Eu nu am fi, fiți-mi voi, școlarii mei, și fii și următorii învățăturilor ce v'am dat.“ Lacrămile ce au năbașit din ochii mei i-au răspuns la aceasta. „Bărbăție, tinere,“ îmi zise; „nimehea nu știe ce este viața și moartea, decât numai acela ce le-a gustat pe amândouă! Ferice de acela, ce trăind să învață a muri!“ ... După aceste cuvinte au încetat de-a mai zice ceva, cu totul au slăbit, trupul au început a să răci, capul a nu să mai putea mișca, ochii a să împăingeni, limba voind să mai rostească ceva, mai tare să legă, din toate intreruptele sale vorbe abia am deosebit acestea trei cuvinte: Dumnezeule!... Lume!... Omenire!... după care încurund și-au și dat sufletul.¹⁾

¹⁾ *Foia pentru minte, inimă și literatură*, an. 1839, Nr. 20, pag. 155—156.

Așa s'a stâns viața, muncită, a lui Vasile Fabian Bob, într-o zi de Marți (și nu Vineri cum stă greșit, mai sus, în textul lui Scriban), care cădea pe 7 Aprilie 1836.

Solemnitatea înmormântării urmasa, în toată pompa cuvenită. Joi dimineața, la 9 Aprilie, în Biserica sf. Nicolae numită a Academiei, pe cum să vede din ședula Direcției învățăturilor publice, prin care să poșteau să se aște la înmormântare toți prietini și elevii săi, și care, în cuprinsul ei necrologice, cu datul vârstei greșite, sună așa:

„D. Pahar V. Fabian, profesor de Filozofie la Academia Mihaileană, după o îndelungată boală răposând la 7 ale acesteia, în vârstă de 45 de ani, toți prietini și elevii sănt poștiți din partea Direcției învățăturilor publice a fi față la înmormântare ce i-să va face la Biserica Academiei; Joi în 9 a acesteia, la 8 ciasuri dimineața. — Eșii 1836 în 8 april.“¹⁾

Iar trupul fără viață s'a așezat în lăcașul său de vecinică odihnă în cimiterul aceleiași biserici, și lângă mormânt, pentru eternă amintire, i-s'a ridicat și o piatră zmerită, cu acest epitaf, în limba națională, în care să cuprind toate însușirile sale distinse, ce i-au rostit tare, frumos și potrivit, numele uitat:

„Supt această piatră zace Păharnicul
[Fabian,
Ce a văzut lumina vieții în Cotunul
[transilvan,
Academiei Iașiene i-au stătuț învă-
[tătoriu,
Cu talentul său și râvna i-au fost ei
[de ajutoriu.
După patruzeci ani șapte încheiatu
[a sa cale,
Și din ceriuri mulțumită așteapt, osteneții
[sale!“²⁾

Amintim cu recunoștință de monumentul acesta ridicat unui dascăl dela noi de cătră tovarășii de odată din Moldova. Dar în același timp, suntem datori să coregem, pentru istorie, un lucru atunci greșit: datul vârstei lui Vasile Fabian Bob, care, la moarte, nu era, nici după ședula Direcției învățăturilor publice de 45 ani, și nici după inscripția de pe piatra mormântală de 47 ani, ci, conform datelor câștigate mai târziu de cătră doctorul Vasile Pop, numără 40 ani, 3 luni și 7 zile.³⁾

Conform judecării oamenilor, cari l'au cunoscut personal, l-au înțeles și l'au apreciat, Vasile Fabian Bob, să prezintă azi în conturile unei figuri neobiciuite, în care putem constată trăsăturile cele mai distinse ale unui dascăl adevărat, mare, și vrednic pentru a se reaminti din partea posterității în toate vremile.

Și anume, pe temeiul celor spuse din partea discipulului său Vasile Popescu-Scriban, și a colegului, mai bine zis, prietinelui său doctorul Vasile Pop, aflăm în el următoarele virtuți de căpetenie, cari sunt și azi:

1. A fost neinteresat.
2. A avut euget curat.
3. Și-a iubit infocat națiunea și întreagă omenimea.
4. A fost religios fără fariseism.
5. A fost prietin adevărat fără de fățarie; și în sfârșit
6. A fost un geniu peste veacul său, încât „dacă ar fi avut mai bună norocire în tinerețele sale, — pe cum zice doctorul Vasile Pop, — și dacă ar fi avut o viață mai îndelungată, de care era vrednic; ar fi făcut epocă în literatura națională.“⁴⁾

Pe temeiul cuvintelor cuprinse în punctul din urmă, vrem să-l prezintăm și ca om literat, ca poet, căci Vasile Fabian Bob, în tot butul miseriei, cu care s'a luptat în viață, a fost și poet, cu avânt de inspirații, care, între împrejurări mai fericite, putea să-l distingă mult între poeții vremii sale.

Să ne ocupăm așa dară cu Vasile Fabian Bob și pe terenul poeziei.

VIII.

La alt loc al studiului nostru am arătat, că Vasile Fabian Bob, ca profesor, a compus, mai bine zis a prelucrat trei manuale pentru școală.

Dar din condeiul său au ieșit și alte lucrări, pur literare: a scris și poezii, cari i-au făcut loc între scriitorii noștri din vreme, și i-au adus dreptul să poată intra și el în Parnas.

Durere însă, că împrejurările grele, între care a trăit, nu l'au îngăduit, să se ocupe mai intenziv cu poezia, și apoi nici cât a scris, n'a rămas tot până azi. Poeziile sale avură aceeași soartă ca și ale contemporanului său dela Târgoviște, Vasile Carlova. O parte s'au pierdut în manuscrise risipite, iar cele câte au apărut, au rămas ascunse prin coloanele *Foaii pentru minte*, de unde le cunoșteau bătrânii noștri. Iar mai târziu unele s'au reproduș în *Lepturariul rumănesc* a lui Aron Pumnul, în *Transilvania* lui George Barițiu și în *Conspectul asupra literaturii române și a scriitorilor ei* a lui Vasile Gr. Pop.

Publicatu-s'au oare din poeziile lui și prin foile din România, nu știm, și neavând la noi, în Blaj, o colecție completă a publicațiilor periodice de dincolo, pe cum în multe alte cestuini literare, așa nici în privința poeziilor lui Bob nu am putut ajunge la toate informațiile ce am fi dorit să le avem.

Știm însă, atâta, că poeziile lui Bob până acum toate la oiață, în broșură, nu s'au prezentat înaintea lumii noastre literare. De aici a provenit, poate, și nedreptatea ce i-s'a făcut poetului, prin faptul că atât de puțin a fost scos în relief între ceilalți poeți ai vremii sale.

Dar să vedem mai de aproape, care a fost Muza poetului nostru. —

(Va urmă).

¹⁾ Reprodusă în *Foia pentru minte*, an. 1840, Nr. 34, pag. 167, not. 28.

²⁾ Reprodusă în *Foia pentru minte*, an. 1839, Nr. 20, pag. 156.

³⁾ Cf. *Foia pentru minte*, an. 1840, Nr. 34, pag. 267, not. 28.

⁴⁾ *Foia pentru minte*, tot acolo, pag. 266—7

Bibliografie.

A apărut:

Mângâierea creștinului. Carte de rugăciuni pentru credincioșii gr.-cat. Din cărțile rituale ale bisericii orientate și din alte cărți de pietate compusă de **Ioan Gheț** protopop gr.-cat. în Oradea-mare. Cu aprobarea și binecuvântarea Ilustrisimului și Reverendisimului Domn **Dr. Demetriu Radu** Episcop gr.-cat. de Oradea-mare.

Constantin Sandu (Aldea): Cântecul plugarului, București 1907 editura Minerva preț 50 bani. Această cântecă s'a scris din ordinul Ministerului de agricultură, anume pentru elevii dela școlile de economie, de pe moșiile statului și conține noțiuni despre pământ și natura lui, despre sământă și sămănat, toate soiurile de produse agricole și feliuritele nutrețuri. Cântecul fiind scrisă pentru țărani de dincolo, unii termeni tehnici nu sunt înțeleși de ai noștri. Poate fi în schimb cântecul acesta un sfătuitor bun pentru cărturari, ori pentru conferințarii economici ai Asociațiunii.

Vas. C. Osvadă: Legea tovarășilor, cuprinzând îndrumări prețioase pentru înființarea feliuritelor tovarășii. Orăștie 1907, preț 50 fil. sa află de vânzare la autor. În timpul de față, când atâtea lucruri bune se pot face prin împreună lucrarea mai multora, recomandăm cu toată căldura această carte ca pe un sfătuitor.

Vas. C. Osvadă: Bănoile populare din România, studiu asupra lor, cu note informative, dovădindu-se importanța lor și trebuința de a le imita. Preț 1 cor.

Dr. A. Chețianu: Ingrigirea sănătății, cuvântare populară, rostită la adunarea cercuală a despărțământului Blaj. Multe povețe folositoare scoase din viața practică, graiu limpede, pe înțelesul tuturor. Scriere foarte potrivită pentru popor.

„Sămănătorul.” Anul VI. Nr. 46, cu următorul sumar: **M. Sadoveanu,** Puica (fragment). — **D. Anghel,** Paharul fermecat (poezie). — **Al. Filipescu,** Din dragoste (nuvelă). — **Eug. Ciuchi,** Povestea salciei (poezie). — **I. M. Gheorghe,** Fântâna plângului (traducere din aromânește). — **Caton Theodorian,** Pe dibuite (Șițe de drum). — **G. M. Murgoci,** Chestiunea împăduririlor artificiale, de **D. R. Rusescu** (dare de seamă). — Răspunsuri.

Hipnotism și Spiritism de D. V. Suci. Pe 200 pag. f. 8°.

Costă 1 cor. 50. fil. + 10 fil. porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. **Apologetica creștină** vol. II. **Tradițiunea și Biserica,** de **Dr. Vasile Suci,** profesor de teologie.

Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fil. porto, a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Nic. Simulăscu: Ingrigirea vinului, povețe practice pentru micii vieri, cu o mulțime de ilustrațiuni intercalate în text, preț 30 fil.

Dr. O. Prohaszka, Episcop. Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de **Dr. E. Dăianu.**
Volum de 125 pag. elegant compactat în pânză.
Preț 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

Predicile lui Petru Maior.
(cu litere latine)
Vol. III.

Propovedanii la oameni morți.
Volum elegant compactat în piele și pânză.
Preț 4 cor. + 20 fil. porto.

DIN ZILELE LUI NERO, roman după **Alexandru Dumas—Tatăl.**
Preț 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

Pentru a ridica moralul, tăria fizică și bunăstarea poporului nostru, cele mai ușoare și mai îndămnatice mijloace le avem în cărțile bune, în cărțile cu învățături sănătoase. O astfel de carte este

„Alcoolismul“

de **Dr. I. Marcu și Șt. Roșian**

Învățăturile căreia sădite în inima poporului, vor produce mult bine. În mâna preotului cu chemarea, și a învățătorului cu inimă, ea va fi izvor de povețe folositoare, lumină la flacăra căreia poporul va vedea prăpastia la care duce alcoolul, și prin urmare se va feri de el. **Se află de vânzare la Librăria sem. și costă 1 cor. 10 fil.**

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
p. redacție rezponz.: **Augustin Gruția.**

Nr. 546—1907.

(44) 2—3

Edict.

Vasilie Hampu, gr.-cat., originar din Vurpăr (cott. Sibiuului), de prezent cu ubicațiune necunoscută, în cauza divorțială urzită în contră-i de cătră **Paraschiva Hantz** gr. cat. din Sibiu, prin aceasta este citat să se prezinte cât mai curând înaintea subsemnatului for matrimonial, căci în caz contrar cauza aceasta se va pertracta și decide și în absența lui.
Sibiu, în 20 Noemvrie 1907.

Prezidiul forului matr. delegat de I. instanță al districtului Sibiuului.

AVIZ!

Să apărăm poporul nostru de procese fără rost. Rög respectuos preoțimea noastră să a aducă la cunoștință și să îndrumeze poporul la mine care pot da informațiuni și îndrumări *gratuit* în afaceri sau procese civile, penale, administrative, finanțiale și ereditare

Cei din depărtare să-și spună cauza în scris afăturând și spesele de postă, să scrie legibil numele comunei și poșta.
Blaj, Nov. 1907.

Beniamin Filip sen.
(43) 2—2 agent de informațiune, în Blaj.

Slăbiciunea
nervositates, egărcățile, bășerea de inimă și-e necunoscută de când folosim **Elsa-Fluidul** de **Feller.** Duzina de probă 5 cor. franco cu-l comandăm deis **Hugen V. Feller, Stabica** Centrale 82 (cott. Zegrab). Dada

Concurs.

La »Consum« societatea comer, în Blaj află imediat aplicare un funcționar comercial pentru conducerea cărților de comptabilitate care să se priceapă și în bransa Băcăniei.

(40) 5—10

De vânzare:

Un quant mai mare de altoi de viță clasa I-mă, altoiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată) în următoarele specii:

SOIURI PENTRU VIN:		SPETIALITĂȚI DE MASĂ:	
Rizling italian (Olasz Rizling)	1000 buc. = 200 cor.	Chasselas blank	100 buc. = 22 cor
Șmighiră (Som, Furmint)	„ „ = 200 „	Fontainebleau	„ „ = 24 „
Moi (Mustos fehér)	„ „ = 200 „	Madelaine Angevine	„ „ = 23 „
Mestecați (Vegyes borfaj)	„ „ = 180 „	Passatutti	„ „ = 24 „
Galbini (Mézes fehér)	„ „ = 200 „	Muscat Hamburg	„ „ = 30 „
Aramon (Aramon)	„ „ = 180 „	Suvenir de mileniu	10 „ = 4 „
Goarneși (Járdovány)	„ „ = 200 „	Kosuth Lajos	10 „ = 3 „
Fetești (Léányka)	„ „ = 200 „	Csaba Söngye	1 „ = 1 „
Altoi clasa II.			1000 buc. = 100 cor.

Perseci de 3 ani înaltime până la 2½ metri 1000 buc. = 30 cor.
Soia (circa 100 kilogr.) 1 kilogr. = 50 fil.
La comanda mai mari vând și pe cambiu pe lângă caventi buni, terminul solvirii 1 Octomvrie 1908.

La comanda rog a se trimite ½ anticipatiune, adresa să se scrie legibil indicându-se poșta sau stațiunea căii ferate. Pachetul se va face cu ingrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.
Ioan Bărbat,
învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

Vite nobilitate

trimite cu *garanță, asortiment bogat*, de tot soiul, firmă de mulți ani recunoscută ca prima și foarte solidă:

Prima pepinerie cu vite nobilitate

de pe Târnava.

Proprietar: FR. CASPARI, Medias (Ardeal) Nr. 54.

Cereți catalogul prețurilor!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării. Fiecare proprietar de vie să poate convinge înainte de a comanda de solidaritatea firmei, adresându-se verbal sau în scris la vre-o persoană cunoscută.

(30) 9-40

FISCHER + COMP NAGYENYED

PEPINERIE DE POMI SI VITE

150.000 Pomi Redifiori
1.000.000 Sujete
1.000.000 Planta pentru gard viu arbori de promenada, arbori de ornament, roze, fructe cu coaja, confiteri etc.

1 Milion altoae de vite, vite de vite Europenasi Amerikană cu su.

Specialitate: altoae de vite pentru desert.

Sub-cultura
120 jug.
cat.

30.000
Pruni de Bistrita si de Bosnia oltuiti Exemplare foarte frumvase

Fără rădăcina

36) 5-12

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul anii expr. pe hârtie „prima“

crudo 6 cor.

legat 9 „

Pe hârtie veșnică consistentă:

crudo 5 cor.

legat 8 „

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Dracul în școală.

Povestire populară.

Tradusă după Bolonden de

Augustin Paul.

Prețul 1 cor. 50 fil.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabric

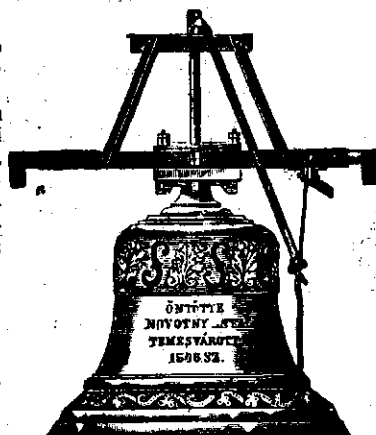
(27) 25-52

→ clopotele găurite ←

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Bancă de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 19-52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, marfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 94,975.294 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,293.195 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,295,120.15 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,760,810.21 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.